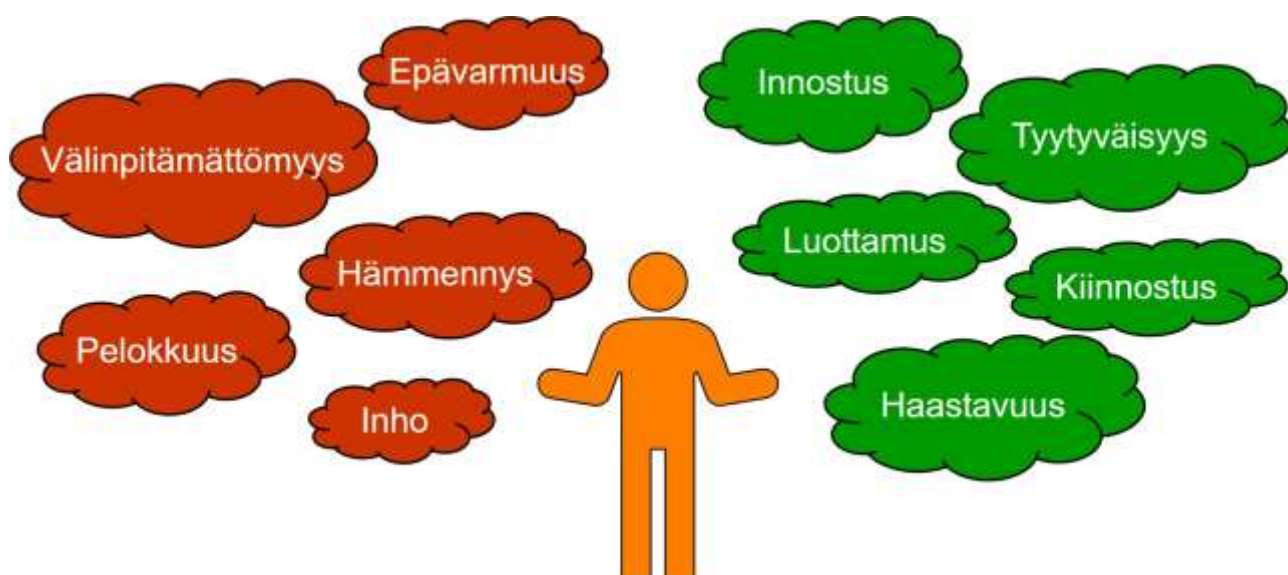

TAVOITEORIENTAATIOT KÄSITYÖN OPPIMISESSA

Tavoiteorientaatiot ovat yksilöllisiä suuntautumistapoja, jotka liittyvät oppimiseen ja suoriutumiseen. Ne kuvastavat oppijan tapaa suuntautua oppimiseen ja opiskeluun, minkälaisia tavoitteita oppija itselleen asettaa ja minkälaisiin lopputuloksiin hän pyrkii. Suuntautumistapoihin vaikuttavat oppijan aiemmat kokemukset, tulevaisuuden odotukset ja senhetkinen sosiaalinen ympäristö. Vaikka oppimistilanne on periaatteessa samanlainen kaikille siinä oleville oppijoille, jokainen kokee tilanteen yksilöllisesti (KUVIO 1). Opintojensa parissa oppija kohtaa jatkuvasti vaatimuksen oppimisesta sekä tarpeen säilyttää oma hyvinvointi.

KUVIO1. Oppijan kokemuksia oppimistilanteissa.

Eri tavoiteorientaatiot eivät ole riippumattomia toisistaan tai sulje toisiaan pois. Oppijalla voi olla erilaisia tavoitteita samaan aikaan, jolloin merkitsevää on, mitkä tavoitteista painottuvat enemmän kuin toiset. Tavoiteorientaatiot voidaan ominaispiirteidensä kautta jakaa viiteen eri luokkaan, joita ovat oppimisorientaatio, saavutusorientaatio, suoritus-lähestymisorientaatio, suoritus-välttämisorientaatio ja välttämisorientaatio.

OPPIJAN ERI TAVOITEORIENTAATIOIDEN TUNNISTAMINEN

Oppijalla oleva tavoiteorientaatio vaikuttaa hänen tapansa tulkitä oppimistilanteita (TAULUKKO 1). Tavoiteorientaatioiden tunnistaminen on tärkeää, jotta voidaan tukea oppijoiden sisäistä motivaatiota ja lisätä oppimistehtävään sitoutumista. Pelkät tiedot ja taidot

vievät oppijan tiettyyn pisteeseen, mutta sisäinen motivaatio ja kiinnostus kantavat sitäkin pidemmälle.

Oppimisorientaatio heijastaa pyrkimystä kehittyä ja oppia uutta. Oppimisorientoitunut oppija peilaa tavoitteen saavuttamista henkilökohtaiseen taitotasoonsa. Hän tähtää itsensä kehittämiseen ja hyvien tulosten saavuttamiseen. Hänellä on voimakas minäpystyvyys ja sisäinen motivaatio, joten hän on valmis näkemään vaivaa ja ponnistelemaan ylittääkseen vaikeudet. Hän kokee runsaasti myönteisiä tunteita sekä itseensä että opiskeluun liittyen, ja hänen kiinnostuksensa tehtävää kohtaan lisääntyy tehtävän aikana.

Saavutusorientaatio kuvaa menestymisen ja tulosten saavuttamisen tavoitteita. Saavutusorientoitunut oppija tähtää hyvien arvosanojen eli absoluuttisen menestyksen saamiseen. Hänen tavoitteensa on oppia ja ymmärtää, mutta myös menestyä paremmin kuin vertaisensa. Hän sitoutuu tehtävän suorittamiseen vahvasti ja luottaa omiin kykyihinsä. Vaikka hän suhtautuu itseensä myönteisesti, hän pelkää epäonnistumista ja on altis palamaan loppuun riittämättömyyden tunteen takia.

Suoritus-lähestymisorientaatio liittyy pyrkimyksiin menestyä paremmin kuin muut. Menestys on suhteellista ja sitä peilataan muihin. Suoritus-lähestymisorientoitunut oppija välttelee epäonnistumista ja haluaa näyttää menestystä ulospäin. Hän ei luota kykyihinsä, vaan kokee kielteisiä tunteita, kuten ahdistusta ja turhautuneisuutta. Hänen minäpystyvyytensä on heikko ja hän turvautuu epäonnistumista ennakoiviin selityksiin.

Suoritus-välttämisorientaatio merkitsee pyrkimyksiä välttää epäonnistumista ja julkista näyttöä kyvyttömyydestä. Suoritus-välttämisorientoitunut oppija näkee hyvät arvosanat tärkeinä, muttei kuitenkaan halua sitoutua opiskeluun. Suoritus-välttämisorientaatiossa, kuten suoritus-lähestymisorientaatiossakin, painottuu sosiaalinen vertailu ja oman suorituksen arviointi suhteessa toisiin. Suoritus-lähestymisorientaatiossa tavoitellaan onnistumista, kun taas suoritus-välttämisorientaatiossa korostuu epäonnistumisen välttely. Suoritus-välttämisorientoitunut oppija käyttää epäonnistumista ennakoivia selityksiä, ei koe opiskelua mielekkäänä tai aseta tavoitteita itselleen.

Välttämisorientaatiosta puhutaan silloin, kun tavoitteena on ponnistelun ja vaivannäön välttely ylipäättään. Välttämisorientoitunut oppija suhtautuu oppimiseen passiivisesti ja kokee opiskelun turhana. Hän näkee itsensä kielteisessä valossa, eikä pidä yksilötyöskentelystä. Hänen minäpystyvyytensä on heikko ja hän luovuttaa herkästi. Hän kokee paljon kielteisiä tunteita, kuten kyynisyyttä ja riittämättömyyttä, eikä luota itseensä oppijana.

Tavoiteorientaatioluokkien profiilien luonnehdintaa sekä eroja oppimiseen liittyvän motivaation suhteen				
				
Oppimis-orientaatio	Saavutus-orientaatio	Suoritus-lähestymis-orientaatio	Suoritus-välttämis-orientaatio	Välttämis-orientaatio
Pyrkimys oppia uutta, ymmärtää ja kehittyä.	Pyrkimys saada aikaiseksi hyviä tuloksia.	Pyrkimys pärjätä paremmin kuin muut.	Pyrkimys välttää epäonnistumista ja julkista näyttöä kyvyttömydestä.	Pyrkimys minimoida työmäärä ja välttää suoritustilanteita.
Vahva minäpystyvyys.		Suhteellisen heikko minäpystyvyys.	Pelko epäonnistumisesta.	Heikko minäpystyvyys.
Vahva sisäinen motivaatio.		Pelko epäonnistumisesta.	Epäonnistumista ennakoivat selitykset.	Luovuttaa todella helposti.
Opintoihin sitoutuminen ja vaivannäkö.		Epäonnistumisia ennakoivat selitykset.	Luovuttaa helposti.	
	Pelko epäonnistumisesta.			
Lähde: Tuominen, H., Pulkka, A.-T., Tapola, A. & Niemivirta, M. 2017. Tavoiteorientaatiot, oppiminen ja hyvinvointi. Teoksessa K. Salmela-Aro & J.-E. Nurmi (toim.) <i>Mikä meitä liikuttaa. Motivaatiopsykologian perusteet</i> . Jyväskylä: PS-kustannus.				

TAULUKKO 1. Tavoiteorientaatioluokkien profiilien luonnehdintaa sekä eroja oppimiseen liittyvän motivaation suhteen.

OPPIJAN TOIMINTA KÄSITYÖSSÄ ERI TAVOITEORIENTAATIOIDEN AIKANA

Käsityön oppitunti mahdollistaa hyvän ympäristön sisäisen motivaation syntymiselle. Käsityössä oppimistehtävän lopputuloksena tehty tuote on useimmiten suunniteltu vastaamaan oppijan omia tarpeita, jolloin tuotteella on käyttöarvoa ja sen käyttökohde on mietitty. Oppimistehtävä, joka on lähellä oppijan maailmaa ja jonka oppija suunnittelee itse, ruokkii sisäistä motivaatiota.

Tavoiteorientaatioltaan oppimisorientoitunut (KUVIO 2) on tyypillisesti vahvasti sisäisesti orientoitunut oppija. Oppimisorientoitunut oppija työskentelee käsityötunnilla tavoitteellisesti, huolellisesti ja pitkäjänteisesti. Hän ei pelkää epäonnistumista, vaan käyttää ongelmaratkaisukykyään ja on aktiivinen tiedon konstruoija tavoitellessaan sopivia ratkaisuja saavuttaakseen itseään tyydyttävän lopputuloksen. Oppija näkee oppimistilanteen mahdollisuutena itsensä kehittämiseen ja uuden tiedon tai asian oppimiseen ja omaksumiseen. Oppija valikoi usein itselleen haastavia tehtäviä ja on valmis tekemään töitä oman suorituksensa eteen. Opettajan odotukset tai muiden oppilaiden reaktiot, onnistumisen tai epäonnistumisen

mahdollisuudet eivät vaikuta oppijan toimintaan vaan hän toimii itseohjautuvasti. Oppija kestää myös oman työskentelyn arviointia menettämättä omanarvontunnettaan.

Oppimisorientoitunut oppija:

- Suunnittelee ja toteuttaa käsityötään huolellisesti.
- Asettaa itselleen tavoitteita.
- Hankkii tietoa ja selvittää työhönsä liittyviä ongelmia itsenäisesti.
- On valmis tekemään prototyyppjä, testaamaan ja muokkaamaan tuotetta mahdollisimman hyväksi.
- Oppija ei heti lannistu, vaikka käsityö ei täytä kaikkia tavoitteita, vaan hän työstää sitä kunnes on itse tyytyväinen tulokseen.
- Oppijalla on vahva halu tehdä parhaansa saavuttaakseen tavoittelemansa onnistuneen lopputuloksen.

KUVIO 2. Oppimisorientoitunut oppija.

Suoritusorientoituneen oppijan (KUVIO 3) tavoitteena on suoriutua käsityötehtävästä ja oppiminen toimii vain välineenä pääasiallisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppijan toiminnan päämäärä on omassa itsessä, ei tehtävässä tai opittavassa aiheessa. Oppijalle on tyypillistä huomion kiinnittäminen omaan kyvykkyyteen, jatkuvan myönteisen palautteen tarve ja pyrkimys olla parempi kuin muut. Oppilas valitsee käsityössä usein itselle helppoja tehtäviä, joista tietää suoriutuvansa vaivatta ja mahdollisimman vähäisellä ponnistelulla, sillä hän pohtii usein omaa osaamistaan ja kyseenalaistaa kykyjensä riittävyyden.

Suoritusorientoitunut oppija:

- Pyrkii hyvään tulokseen, mutta ei kuitenkaan käytä omaa ongelmanratkaisutaitoaan, vaan tekee mielellään tuotteita valmiista mallista ja valmiilla ohjeilla.
- Oppija on tyytyväinen valmiiseen tuotteeseen, vaikka tietäisi siinä olevan puutteita tai kehitettävää.
- Oppija ei mielellään ponnistele kehittääkseen tuotettaan paremmaksi, vaan on tyytyväinen siihen sellaisenaan.

KUVIO 3. Suoritusorientoitunut oppija.

Välttämisorientoitunut oppija (KUVIO 4) pyrkii selviämään koulutyöstä mahdollisimman vähällä ja hän välttelee tehtävä- ja suoritusilanteita. Käsityössä oppilas valitsee itselleen tutuimmat materiaalit ja tekniikat ja suorittaa tuotteen suunnittelu, valmistus, ja arviointiprosessin mahdollisimman pienellä panostuksella. Oppijalle on myös tyypillistä epäonnistumisen pelko, minkä vuoksi hän koettaa välttää sellaisia tilanteita, joissa hän on alttiina epäonnistumisen mahdollisuudelle ja sosiaaliselle vertailulle.

Välttämisorientoitunut oppija:

- Kokee käsityötehtävän yhtenä tehtävänä muiden joukossa, eikä motivoitu sen tekemiseen.
- Oppilas suorittaa tehtävän valmiiksi mahdollisimman vähällä työllä, eikä ole juurikaan kiinnostunut työn ulkonäöstä.
- Vastoinkäymisiä kohdatessa oppilas turhautuu ja saattaa luovuttaa kokonaan, koska kokee, ettei osaa tai pysty oppimaan.
- Ei keskity tunnilla olennaiseen, vaan saattaa keskittyä tekemään jotain aivan muuta kuin on tarkoitus.

KUVIO 4. Välttämisorientoitunut oppija.

TAVOITEORIENTAATION MUODOSTUMISEEN LIITTYVIÄ TEKIJÖITÄ

Tavoiteorientaation nousuun ja sen pysymiseen korkeana on mahdollisuus vaikuttaa. Opettajan vaikutusmahdollisuudet ovat suuret, olipa kyseessä sitten lapsi tai aikuinen oppijana. Opetuksen järjestäjän olisi tärkeää pyrkiä vähentämään tavoiteorientaation muodostumisen kannalta haitallisia tekijöitä edesauttaakseen oppijoiden tavoiteorientaation muodostumista mahdollisimman korkeaksi.

Tavoiteorientaatiota heikentävät tekijät (KUVIO 5.) koskevat usein oppijan asenteita ja opiskelutaitoja. Opetuksen järjestäjään liittyvät, tavoiteorientaatiota heikentävät tekijät koskevat äkillisiä muutoksia ja epäselviä ohjeita.

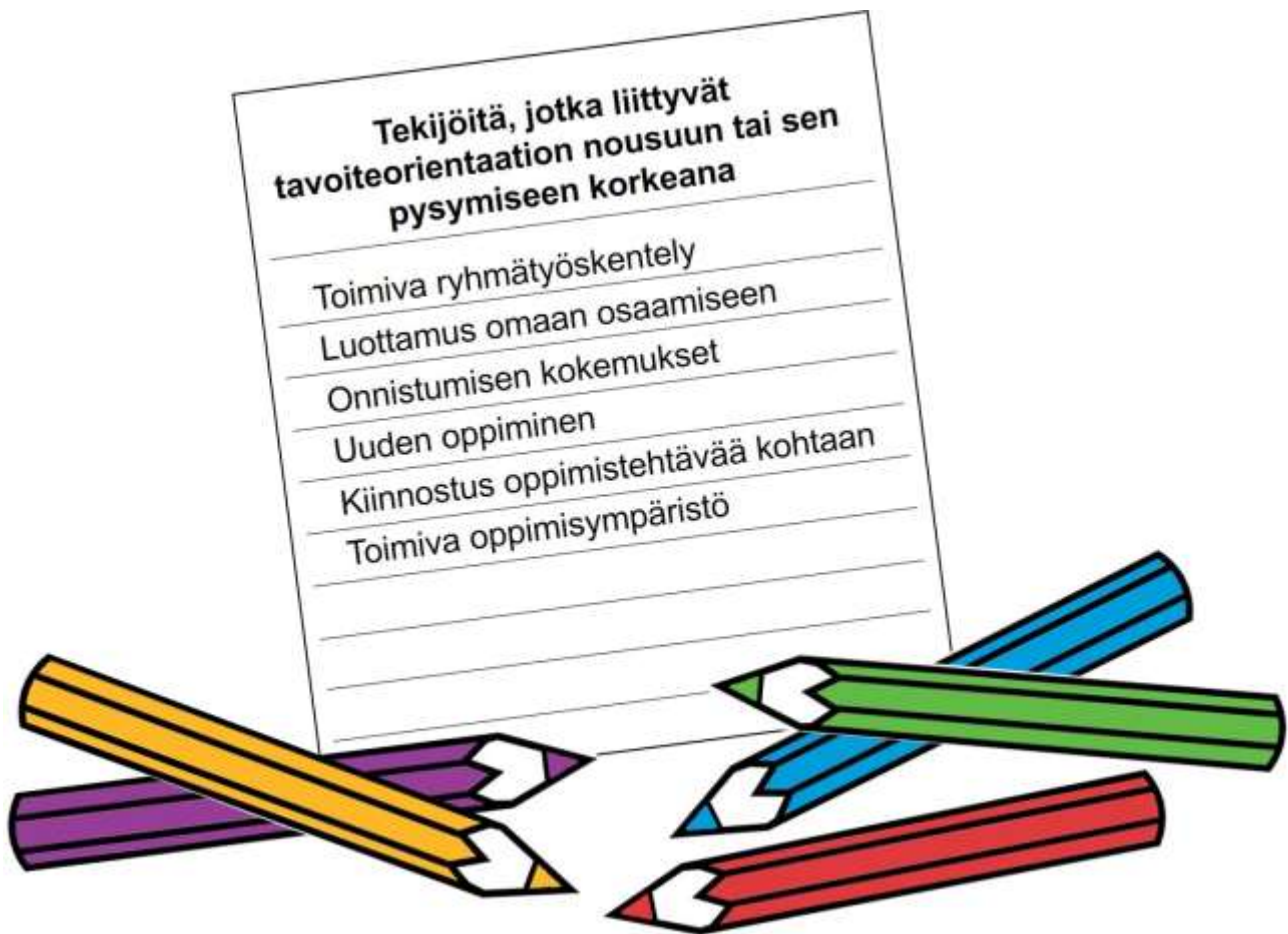

Tekijöitä, jotka liittyvät tavoiteorientaation laskuun tai sen pysymiseen alhaisena:

Ryhmätyöskentely ei toimi.
Oppija on epävarma omasta osaamisestaan.
Oppijan vireystila on alhainen.
Tehtävänanto ei ole oppijaa kiinnostava.
Tehtävänannon sisältö on epäselvä.
Oppimisympäristö on puutteellinen.

KUVIO 5. Tekijöitä, jotka liittyvät tavoiteorientaation laskuun tai sen pysymiseen alhaisena.

Tavoiteorientaatiota parantavat tekijät (KUVIO 6.) koskevat usein oppijan tilaisuutta oppia uutta ja mahdollisuutta vaikuttaa omaan työskentelyyn. Opetuksen järjestäjään liittyvät, tavoiteorientaatiota parantavat tekijät koskevat tehtävänannon kiinnostavuutta oppijaan nähden ja oppijan yleistä tyytyväisyyttä opetuksen sisältöön.

KUVIO 6. Tekijöitä, jotka liittyvät tavoiteorientaation nousuun tai sen pysymiseen korkeana.

Oppijan kiinnostusta oppimiseen on mahdollista ylläpitää tai parantaa (KUVIO 7.) kannustamalla oppijaa, tukemalla oppimista, huolehtimalla oppimisympäristön resursseista, antamalla oppijan omaan elämismaailmaan liittyviä oppimistehtäviä, antamalla oppijan vaikuttaa omaan oppimiseensa ja antamalla kehittävää palautetta.

Keinoja oppijan tavoiteorientaation parantamiseksi

Luo onnistumisen kokemuksia.
Vala luottamusta omiin taitoihin.
Ryhmäytä toimimaan erilaisissa tiimeissä.
Kannusta oppimaan virheistä.
Rohkaise kokeilemaan uusia asioita.
Huolehdi oppimisympäristön resursseista.

KUVIO 7. Keinoja oppijan tavoiteorientaation parantamiseksi.

LÄHTEET:

Hakkarainen, K., Lonka, K. & Lipponen, L. 2004. Tutkiva oppiminen. Järki, tunteet ja kulttuuri oppimisen sytyttäjinä. Porvoo: WSOY.

Heinola, V. & Kolha, S. 2016. Pro gradu -tutkielma: 5.–6. -luokkalaisten oppilaiden tavoiteorientaatioiden ilmeneminen käsitöissä. Turun yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Rauma.

Kansanen, P. 2014. Opetuksen käsitemaailma. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kuusisto, S. & Lundberg, A. 2019. Tavoiteorientaatiot ja niiden muutos käsityöllisen innovaatioprosessin aikana. Turun yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Rauma.

Nurmi, J.-E. 2013. Motivaation merkitys oppimisessa. *Kasvatus* 44 (5), 548–554.

Senko, C. 2016. Achievement Goal Theory. Teoksessa K. R. Wentzel & A. Wigfield (toim.) *Handbook of Motivation at School*. New York: Routledge, 75-76.

Tapola, A. 2013. Motivational Dynamics in the Learning Context. Interaction of individual and situational factors. Doctoral dissertation, Studies in Educational Sciences 250. Helsinki: University of Helsinki.
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/41567/tapola_dissertation.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 1.8.2019.

Tuominen, H., Pulkka A-T., Tapola, A. & Niemivirta, M. 2017. Tavoiteorientaatiot, oppiminen ja hyvinvointi. Teoksessa K. Salmela-Aro & J-E. Nurmi (toim.) *Mikä meitä liikuttaa. Motivaatiopsykologian perusteet*. Jyväskylä: PS-kustannus, 83–98.

Tuominen-Soini, H., Salmela-Aro, K. & Niemivirta, M. 2010. Ajallinen pysyvyys ja sukupuolierot nuorten opiskelumotivaatiossa. *Psykologia* 45 (05-06), 386. <http://elektra.helsinki.fi/se/p/0355-1067/45/5-6/ajalline.pdf>. Viitattu 3.8.2019.